

Skandináv gyermekkor

Integrációs szemlélet a gyakorlatban, a másság kommunikációja a norvég és magyar óvodákban

Készítette: Kiss Anna és Németh Nóra

A projekt támogatói:

A projektről kulcsszavakban

- Norvégia, Lichtenstein, Izland
- civil ifjúsági pályázat
- 30 nap – 3000 EUR
- önálló tervezés
- cél: a tájékoztatás

www.facebook.com/perecajelem

The screenshot shows the Facebook profile of 'Perec a jelem blog'. The profile picture is a chalkboard with the text 'Perec a jelem' written in colorful chalk. The cover photo is a dark background with the same text. The page has 426 likes and 452 post reaches. The bio identifies it as a 'Teens/Kids Website'. A recent post from November 12, 2014, is visible, sharing a link to a Hungarian article about the project.

www.perecajelem.blog.hu

The screenshot shows the homepage of the website 'perec a jelem'. The header features the site's logo, a navigation menu, and the text 'Kulisszatitkok az oviból'. The main content area has a post titled 'Mit keresünk Norvégiában?' with a sub-headline 'Címkék: ovipsziché norvég projekt'. Below the text is a photograph of a young girl wearing a Viking helmet. The right sidebar contains sections for 'KERESÉS', 'CÍMKÉK' (listing tags like 'dackorszak', 'gender', 'szorongás'), and 'ARCHÍVUM' (listing dates from 2014).

Kérdésfelvetés

Magyarországon is használható jó gyakorlatokat kerestünk három témakörben:

1. SNI-s, azon belül is az autizmussal élő gyermekek integrált nevelése
2. migráns gyermekek integrált nevelése
3. a nemi nevelés kérdésköre, mint az integrációs szemlélet alapköve

Norvégia vs. Magyarország

Szögezzük le!

Norvégia laboratóriumként fogható fel.

A jóllétből fakadóan lehetőségük volt kísérletezni, milyen óvodai ellátás támogatja legjobban a gyerekek fejlődését.

Az általunk összegyűjtött jó gyakorlatok olyanok, amelyek nagy anyagi ráfordítás nélkül is megvalósíthatók!

Norvégia vs. Magyarország

- Mit tudsz?
 - Az IQ sokfélesége
 - Tapasztalati tanulás
 - Differenciált bánásmód
 - Szakmai autonómia
- Mit nem tudsz?
 - Lexikális tudás előtérben
 - Tanítás, Frontális oktatás
 - Csoportba integrálás
 - Centralizáció és szoros tanári felügyelet

**Minden iskolában töltött
évvel csökkennek a
társadalmi különbségek**

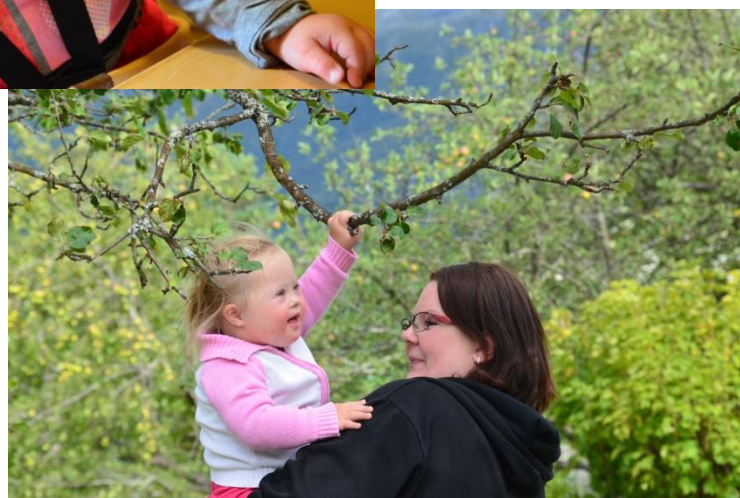

**Minden iskolában töltött
évvel nőnek a társadalmi
különbségek**

Különbség az alapgondolatban

- Mit csinálunk Magyarországon, ha egy gyermek sérült, lemaradásai vannak?
 - Fejlesztés
 - Felzárkóztatás
 - Kövesse a többségi rendet
- Mit tesznek Norvégiában?
 - Fejlesztés helyett az egyéni ütemű fejlődés támogatása
 - „Az alapgondolat az, hogy a sérült gyerek érezze jól magát, a fejlődés majd jön magától. A környezet alakítsuk úgy, hogy megfelelő legyen neki, érezze magát biztonságban, legyen derűs, a fejlődés csak ezután lehetséges.” /Torunn Polden/

Down-szindrómával integráltan

Nehézségek itthon, ahogy mi látjuk

- Felszereltség, fizikai körülmények, aránytalan kapacitás, létszám
- Hiányos képzettség, az eszköztelenség problémája
- Szemlélet: Inklúzió helyett integráció
- Diagnózis az intézményen kívül
- 22-es csapdája az integrációban
- Kommunikáció hiány szülők és pedagógusok között, információ visszatartás, megbélyegzéstől való félelem
- Felnőtt autisták ellátása?

Előremutató törekvések

- Pedagógus asszisztensi rendszer, utazó gyógypedagógusok
- Civil szféra hozzájárulása, alapítványok szülő és szakember képzései (Autizmus Alapítvány, Cseperedő Alapítvány, AOSZ, stb...)
- Korai Fejlesztő Központ autizmus integráló óvodai csoportjai
- Integrációs gyakorlat kiszélesítése

Hazai jó gyakorlat a XIII. kerületből

Meséskert tagóvoda

- autizmus szoba
- kisebb létszám
- autizmus specifikus utazó gyógypedagógusok előadásai
- Személyzetet érzékenyítő workshop
- Esetmegbeszélő team a személyzet tagjai között

Danny története

- http://percajelem.blog.hu/2014/08/09/danny_828

15 jó gyakorlat

1. A másság magyarázata

- **A másság magyarázata mindennapi emberi különbségekből kiindulva történik.**
- Az integrált nevelés során felmerülhet az a kérdés, hogy míg a gyerekek többségének nem szabad sikítani nap közben, az autizmussal élő csoporttársuknak igen. *„De miért?”*
- A pedagógusok válasza pedig az, hogy *„mindannyian különbözőek vagyunk, neked nagyon jól megy az úszás, van olyan, aki még nem tud beszélni, ő nem tudja abbahagyni a sikoltozást”*.
- Ez a magyarázat normalizálja az autizmussal élő gyerekek „más” viselkedését, és érthetővé, elfogadhatóvá teszi azt a gyerekek számára.

2. Szülői kezdeményezések

- Szülő által kezdeményezett szülőértekezletek, szülői fórumok
- SNI-s gyerekek szüleinek bemutatkozása a szülői közösségben
- Közös problématudat

3. Jelbeszéd

- Jelbeszéd oktatása kiscsoportos kortól
- Egy-két szándék kifejezésére alkalmas kézforma megtanítása
- Non-verbális gyerekeknek esélyt ad szándékaik kommunikálására
- Másság elfogadtatása, toleranciára nevelés

4. Önreflexió tanítása az óvodapedagógusoknak

- Reflektálás saját gyereknevelési szokásaikra
- Negatív érzések tudatosítása és elfogadása → érthető, ha valamelyik gyerek , bizonyos viselkedés negatív érzéseket vált ki benned
- Tudatosítás → döntési szabadság (pl: férfi óvodapedagógus és nemi sztereotípiáknak megfelelő vagy annak ellentmondó viselkedés)
- Önismereti workshopok az óvodában

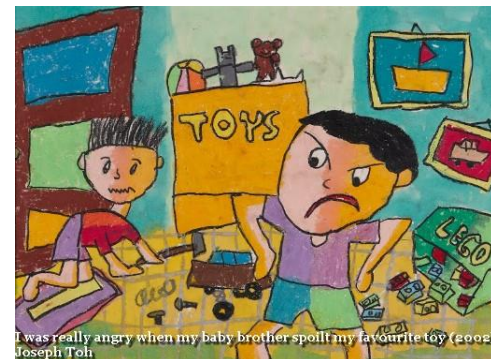
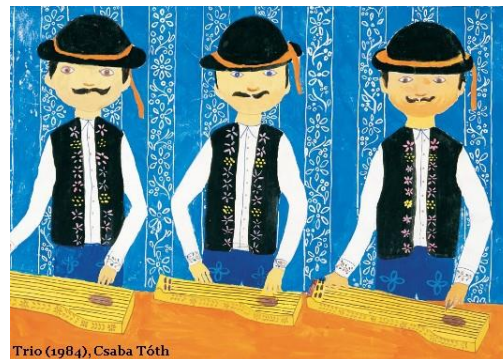
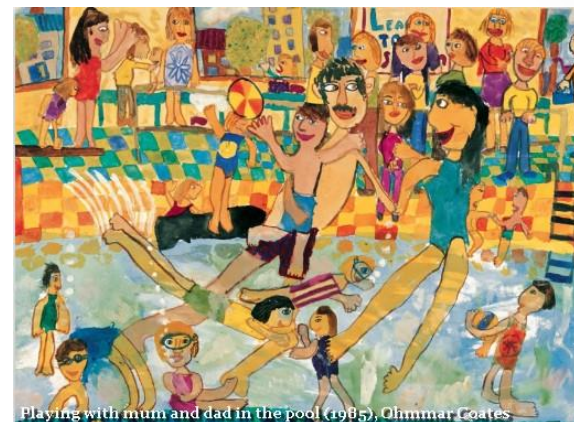
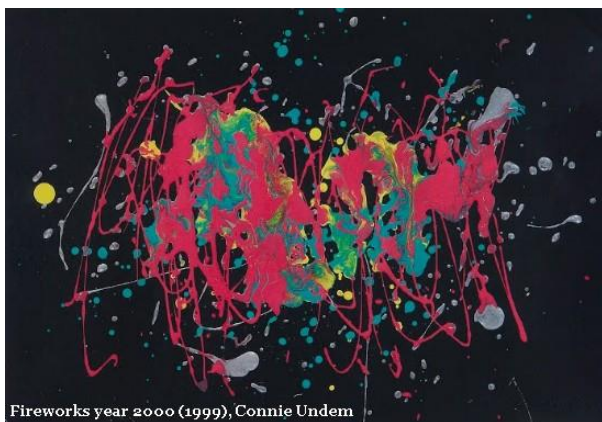
5. A gyermekrajzok értékelése

- Nálunk a gyermekrajz gyakran a fejlesztés eszköze, és konkrét feladatokat kell végrehajtaniuk a gyerekeknek, ami mentén értékelik őket, következtetnek a fejlettségi szintjükre
 - csoportokban emberrajz, családrajz instrukcióra
 - egy ilyen tevékenység mentén is nyílik az olló a tipikus fejlődésű és SNI-s gyerekek között (összehasonlítás, kudarc-élmény, önértékelés?)
- Norvégiában a rajz csupán egy élvezetes tevékenység, nincs koncepció, nincs elvárás, nincs struktúra. A rajzos tevékenységek a szabad játék részei, kreatívan és felszabadultan alkothatnak, “szabad kimenni a vonalból”.
- → minden rajz egyenértékű, máshogy szép, mert az alkotó jelenik meg benne

Gyermekrajz múzeum

- A kor eseményeinek gyermeki szempontját őrzi meg
- A rajzok témája, üzenete van a fókuszban, nem a rajzkészség

6. Asszisztensi rendszer

Interjú részlet, egy kint élő magyar Édesapával:

- *„Asszisztensi pozícióban bárki lehet. Nincs előítélet a vezető óvónőkben, hanem az a lényeg, hogy ott és akkor mit csinálsz a gyerekekkel. Például egy tetskós macsó, vagy meleg férfi is lehet asszisztens. Vagy például ha valaki elveszti az állását, akármilyen egyéb területről érkezik is, fél évig, amíg átmeneti időszakot él meg, elmehet asszisztensnek. Egészen más így az óvodai dolgozók kisugárzása, és ezt a gyerekek szívják magukba, beléjük épül így a másság elfogadása, megszokják és megszeretik a sokszínűséget. Az asszisztensi rendszer miatt sok fiatal férfi is kipróbálja magát óvodákban, ezért a dolgozók nemi aránya sokkal kiegyenlítettebb. A másik nagy előnye ennek a rendszernek, hogy nem ég ki a személyzet. A magyar ovikban erősen tapasztaltunk, hogy hosszú idő után az óvónők belefáradtak a munkájukba, de nincs lehetőségük váltásra. Itt jellemző, hogy az asszisztensek tényleg csak addig dolgoznak az óvodában, amíg örömet lelnek a gyerekekben; ha elfáradtak továbbállnak és elhelyezkednek a szakmájukban.”*

7. Férfiak az oviban

- Van, ahol 50%!
- Sok férfi „dadust” alkalmaznak, és nem ritka a férfi óvodapedagógus, de akár óvodavezető sem. A nemi arányok egyensúlya azzal az előnnyel jár, hogy a férfiak nézőpontja ugyanolyan súllyal érvényesül, mint a nőké, segítve ezzel a gyerekek egészséges nemi szerepre nevelését. Ennek megfelelően az óvodai csoportokban nem csak babakonyha, hanem kalózhajó vagy autószerelő műhely is van.

8. A gyerek jelenlétében szigorúan tilos a gyerekről beszélni

- Ha egy kisgyerek hallótávolságon belül van tilos róla E/3-ban beszélni. A gyereket egészen kiskorától kezdve értelmes, érző emberként kezelik, aki megérti, ha róla van szó. A „Nézd meg, mit csinált már megint ez a gyerek!” típusú mondatok elképzelhetetlen, hogy elhangozzanak a gyerek jelenlétében a norvég ovikban.
- *Muzulmán család és a fürdőruha esete...*

9. Érzések felismerése

- Már kiscsoportban is számos olyan feladatot találnak ki a gyerekeknek, amik segítik a saját és mások érzelmeinek felismerését és megnevezését. Ez hozzájárulhat a gyerekek kiegyensúlyozottabb érzelmi világán keresztül hosszútávon akár a pszichoszomatikus betegségek prevenciójához is.
- Elfogadás!
- Kanvas kártyák!

10. Sár, víz, tűz, kés

– ne félj tőle, tanuld meg kezelni!

- Ismerkedés az alapvető természeti elemekkel, mint sár, víz, tűz
- A világban boldoguló, kompetens gyerekek nevelése
- Játék a komfort zóna határán
- „nem baj, ha sáros leszel”
- Nyárskészítés botból késsel, mint közös program
- „empower the kids!”

11. „Nincs rossz idő, csak rosszul öltöztetett óvodás”

- az eső nem módosítja a gyerekek programját, sőt, kifejezetten fontosnak tartják, hogy rossz időben, nehezebb körülmények között is kint legyenek a gyerekek.
- Rengeteg mozgás, exploráció, ismerkedés a természet elemeivel
- A kinti tér, friss levegő, sok mozgás beépítése hatékony prevenció a magatartás problémák esetében
 - Kevesebb konfliktus a gyerekek között
 - Kevesebbet kell rájuk szólani
 - Frustráció levezetés, elfáradás

12. Egyszerűsített napirend

- **Aktív / passzív periódusok**

13. A tér

- A kiscsoport berendezése: kevés és funkcionális játék
- Dühögő szoba és nyugi sarok! → nem csak autizmussal élők számára

Ergonómiai szemlélet és „mátság”

- Interjú részlet:
- *„A fogyatékossgot nem személyes tragédiának tekintjük, hanem egy olyan jelenségnek, aminek rengeteg társas-társadalmi aspektusa van. Mondok egy példát: van egy gerincvelő sérült kerekesszékes betegünk. A klasszikus megközelítés szerint ez az egyén problémája, ami az egyén biológia, fizikai korlátaiból fakad. Erre a problémára a rehabilitáció szokott lenni a klasszikus megoldási kísérlet, ami – lássuk be – gerincsérült betegeknél limitált sikerekkel kecsegtet. A társas megközelítés ezzel szemben azt a kérdést teszi fel, mi működik rosszul a szociális és infrastrukturális világunkban, amiért egy mozgáskorlátozott ember folyamatosan akadályokba ütközik céljai megvalósítása során. Félreértés ne essék, a rehabilitáció is fontos, de szemlélet szinten el kell jutni oda, hogy a fogyatékossgot ne az egyén, hanem a közösség ügyének tekintsünk.”*

Magasított székek

- Egy asztalnál étkezik gyerek és felnőtt!
- Fontos üzenet a gyermekkor tiszteletéről

14. Élménykönyvek

- Minden gyereknek saját élménykönyv, amiben a nap végén az óvó néni megjeleníti, mi történt aznap a gyerekekkel.
- Személyre szabott, minden gyereknek más.
- Minden nap van megbízott óvó néni, aki fotózza a nap történéseit, ezért a gyerekek könyvecskéibe napi szinten kerülnek fotók is.
- Előnyei:
 - 1) a szülők értesülnek a gyerekük napjáról
 - 2) segíti az élmények feldolgozását a kicsiknek
- Autizmussal élő gyerekeknek fejlesztő hatású, anélkül, hogy differenciált foglalkozáson vettek volna részt! (élménymegosztása, én-narratíva, biztonság)

15. Non-verbális kommunikáció

- PECS a legtöbb oviban elérhető
 - az óvó nénik apró képes füzetet, ábragyűjteményt csatolnak az övükre, hogy mindig kéznél legyen a vizuális szupport a nonverbális gyerekek számára.
- Az autizmussal élő kisgyerek megérti, hogyha „mondani” szeretne valamit, még ha képekkel teszi is, meg kell közelítenie egy személyt, oda kell mennie egy óvó nénihez, elvégre nála vannak az ábrák.
- Társas interakcióra nevelés

15. Non-verbális kommunikáció

- „Kérdezz-felelek”: a non verbális gyerekekkel is „beszélgetnek” az óvó nénik, igaz egészen sajátos formában.
- Ugyanúgy felteszik nekik azokat a kérdéseket, amiket az egészséges társaiknak, csak ha az érintett kisgyerek nem tudja megválaszolni azokat, az óvó néni felel a saját kérdéseire.
- Előnyei:
 - 1) a gyerekekben erősíti a normalitás érzését
 - 2) olyan kommunikációs helyzetet teremt, ahol a kicsit nem éri kudarc élmény

Danny története 2. rész

- http://percajelem.blog.hu/2014/08/22/danny_2_resz

SZÜNET

Az erdő, mint alternatív integrációs platform

Egy szabadlevegős ovi tanulságai

- Kevés, de átlátható szabályrendszer
- Önállóság
- Exploráció, tapasztalati tanulás
- Jó hangulatú, játékos étkezések
- Szabad játék

http://perecajelem.blog.hu/2014/08/16/egyszerre_hercegno_es_kemeny_csaj

Játék a természetben

3 típus:

- Vikariáló: itt a természetnek való kitettség dokumentumfilmek nézésére, vagy természeti jelenségekkel/elemekkel kapcsolatos tárgyak (könyv, festmény) birtoklására korlátozódik
- Indirekt: természetnek való kitettség, de kontrolláltabb formában (Pl.: állatkert, városi parkok, háziállat tartása)
- Direkt: beletartozik a nem-emberi élőlényekkel, állatokkal, növényekkel történő közvetlen interakció, a kitettség a természeti elemeknek, időjárási tényezők széles skálájának. Jellemzője, hogy vizes-fás, erdős; emberi beavatkozástól (kvázi) mentes környezetben zajlik

A kezdetektől a szabadban...

- Norvégia természeti adottságaiból kifolyólag alapvető készség a sziklákon való egyensúlyozás!
- 0. évtől kezdett megközelítés

„Megértik és betartják”

- Freud szerint...
 - az 5 éves kor körül kialakul a szuperegó
 - az addig a gyermeket ért utasításoknak, büntetéseknek megfelelő módon irányítja az egót
- A kulturális séma elmélet szerint (Nelson)
 - a kisgyermek részvétele a mindennapi tevékenységekben cselekvési forgatókönyvek, sémák kialakulásához vezet
 - ha a kultúra elvárja a gyermektől hogy képes legyen önállóan boldogulni az erdőben, megtanulja.
- A norvég óvónők szerint:
 - a szabályok betartását nem az autoritástól való félelem motiválja, hanem a realitás.
 - a felnőtt távollétében is betartják!
 - visszahat a szabályokra úgy, hogy a szabályok értelmesek
pl.: x játék csak az asztalon szabály, amelynek a gyerek realitásában nincs értelme, annak hogy leesel, annak van

Személyiségfejlődés a természetben – Én-hatékonyság

Azon képességbe vetett hitünk, hogy képesek vagyunk célokat kitűzni és megvalósítani, mivel rendelkezünk a megvalósításhoz szükséges viselkedésformákkal.

A magas én-hatékonyságú személyekben az a meggyőződés él, hogy **saját életük alakítói**, nem pedig a körülmények áldozatai.

Az én-hatékonyság kialakulásában a korábbi **siker- és kudarcélmények** kulcsfontosságú szerepet játszanak.

Játék a természetben – hosszú távú hatások

- A vadonban töltött idő hatása gyermekkorban egy életre meghatározza a gyerekek természettel kapcsolatos **attitűdjeit és fiatalkori magatartásukra is hatással van.** (Wells and Leckies, 2006)
- **Kevesebb időt töltenek a képernyő előtt fiatal korukban** azok a gyerekek, akik kiskorukban sok időt töltöttek nemzeti parkokban, illetve egyéb „zöld fórumokon”. (Wells and Leckies, 2006)
- A szabadban **legalább napi két órát eltöltő** gyerekek kevésbé szenvednek **elhízással** kapcsolatos problémáktól, mint a kevesebb időt kint játszó társaik. (Michelle and Guy, 2014)
- **Pozitív hatással van a magatartásproblémákra, szorongásra, figyelmi és tanulási képesség zavaraira** gyerekeknél (Matthew, 2013)
- **Terápiás előnyeit** kimutatták PTSD-s (Gelkopf, 2013), depressziós (Berman et al 2012) és daganatos megbetegedéssel küzdők (Ray, 2014) körében is.

Ahogy megvalósul most

A teljesség igénye nélkül:

- Fimota Központ – ADHD-s gyerekeknek szervezett kalandtábor
- Élményakadémia – outdoor élménypedagógia
- Bátor Tábor
- Erdei óvodák és iskolák nyáron
- Magyar Tapasztalati Tanulás Alapítvány
- Vadaskert Alapítvány – Borostyán részlege
- Outdoor tréningek felnőtteknek

Köszönjük a figyelmet!

www.perecajelem.blog.hu

nemethnori23@gmail.com

kissanna.pszichologia@gmail.com

